

OM SLÆGTEN EVODIA

Af H. NILAUS JENSEN

Til familien Rutaceae, hvis vigtigste repræsentanter blandt de træagtige frilandsplanter er slægterne *Ptelea*, *Phellodendron* og *Zanthoxylum*, hører også slægten *Evodia*. Denne slægt er som dyrket plante af forholdsvis ny dato, idet den først er kommet i kultur efter 1905 i Amerika og senere i Europa; men formentlig vil den efterhånden opnå en vis udbredelse.

Slægten *Evodia* omfatter omkring 50 arter hjemmehørende i Østasien, det sydlige Asien og Australien samt de mellemliggende øgrupper. Som hårdføre hos os kommer dog formentlig kun de tre arter *E. Daniellii*, *E. hupehensis* og den denne nærstående *E. Henryi* i betragtning, medens de af ALFRED REHDER nævnte *E. Bodinieri* DODE, *E. glauca* MIQ., *E. officinalis* DODE og *E. velutina* REHDER og WILSON næppe vil være anbefalelsesværdige for vort klima.

Ved at gennemse den tyske dendrologiske forenings årsskrifter kan det lykkes at udrede slægtens historie udenfor dens hjemsted for de pågældende frilandsarter.

I 1920 nævner CAMILLO SCHNEIDER at arterne *E. glauca*, *Henryi*, *Daniellii* og *hupehensis* findes i Arnold Arboretum og trives vel. I 1927 omtaler ALFRED REIDER i en artikel om ny og sjældne træarter *E. Daniellii*, *hupehensis* og *Henryi* som de eneste hårdføre og giver en ret udførlig beskrivelse af de to første. Det fremgår af denne omtale at *E. Daniellii* først er fundet i Manchuriet af dr. W. E. DANIELL i 1860 og senere er fundet i 1882 ved Peking af dr. E. BRETSCHEIDER. Arten er beskrevet i 1862 som *Zanthoxylum Daniellii*, medens det sidstnævnte fund af planten gav den i 1884 navnet *Z. Bretschneideri* MAXIM.

I 1886 blev disse to navne slået sammen af botanikeren W. B. HEMSLEY under navnet *Evodia Daniellii*. Den indførtes til Arnold Arboretet i 1905 af frø indsamlet i Kina af J. G. JACK.

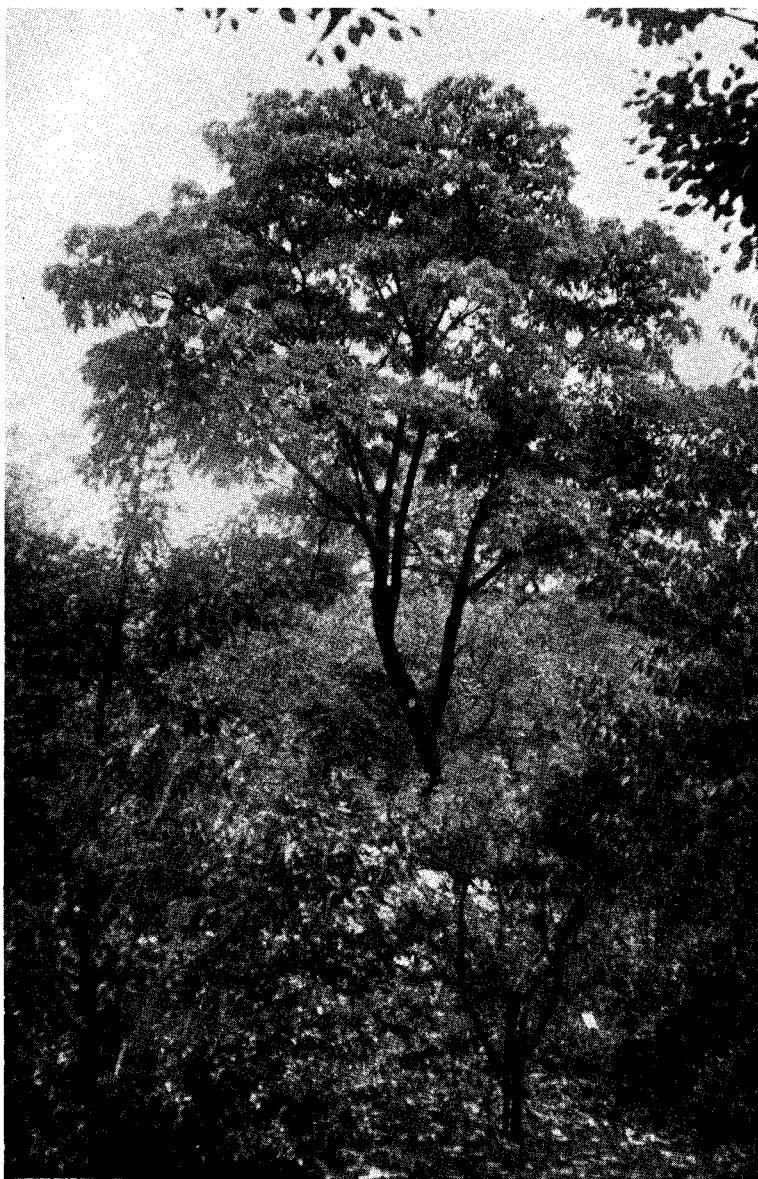

Fig. 1. *Evodia Daniellii*. 25 år gammelt træ i fuld blomst. Botanisk have. 1952.
Fot. J. Grøntved.

E. hupehensis blev først fundet i Central Kina af den engelske botaniker A. HENRY, den indførtes til Arnold Arboretet i 1907 af E. H. WILSON og blev beskrevet i 1908 af franskmændene L. A. DODE.

Fig. 2. Blomsterstand af *Evodia Daniellii*. Fot. J. Grøntved.

Vedrørende arternes dyrkning her i landet er det for Botanisk haves vedkommende således, at *E. Daniellii*, der nu er et c. 10 m højt træ, er sået af frø fra Brooklyn i 1924, kommet som *E. rutaecarpa*, men bestemt i 1938 til *E. Daniellii*. Træet er udplantet på sit voksested i 1928. Såvidt det erindres, er det ikke frosset tilbage i de strænge vintre, men har to gange haft en frostspalte på stammen: første gang i 1940–41 og sidst i vinteren 1952–53. Det blomstrer i de senere år overordentligt rigt og har en lang blomstringstid; men da arten er særkønnet, og der kun er et individ og heller ingen andre arter i nærheden, giver den ikke frø. Selv om blomstringen ikke er særlig påfaldende, er træet med sin friskgrønne rige bladfyldte værd at dyrke under lidt større forhold. Det samme gælder også *E. hupehensis*, der findes i haven i to eksemplarer, der er kommet fra haven i Kew i 1920 og er bestemt i 1929; disse planter har dog været dyrket i

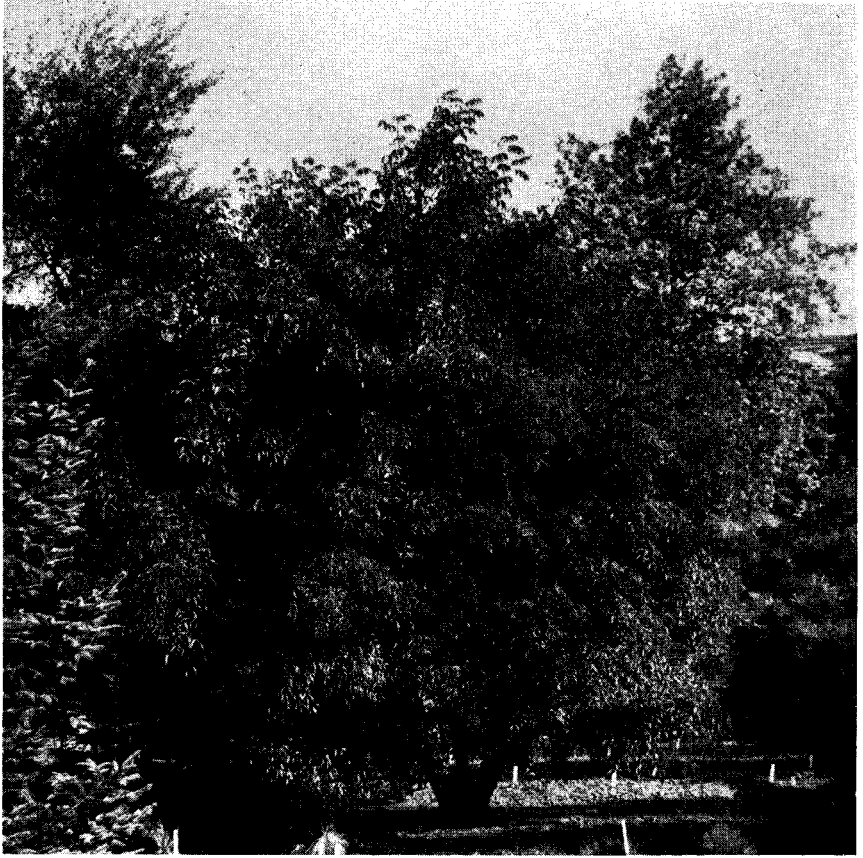

Fig. 3. *Evodia hupehensis*, 16 år gammelt træ. Botanisk have. 1952. Fot. J. Grøntved.

koldhus og er først udplantet i 1937. De er formet som store buske, hvilket måske skyldes, at de frøs en del tilbage i vinteren 1941–42. Den har givet frø i 1950.

Desuden findes for tiden også *E. velutina* i haven af frø fra VILMORIN 1951; de har stået ude i to år, men deres hårdførhed er noget tvivlsom og ihvertfald ikke tilstrækkeligt prøvet. Det samme må vist gælde for *E. rutaecarpa*, som for tiden kan findes udbudt i nogle tyske planteskoler. Såvidt mig bekendt er *Evodia* ikke blevet udbudt i nogen dansk planteskole.

I den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles have findes en plante af *E. hupehensis*, den stammer fra Hesse's planteskole i Tyskland i 1931.

I Forsthaven og i Statsarbooretet i Hørsholm har *Evodia* ikke

været dyrket, dog er der i Hørsholm unge frøplanter under opvækst. Formentlig findes der ingen eller kun ganske få planter i kultur hos private?

Fælles for alle de nævnte arter er, at det er løvfældende, mindre træer eller store buske med nøgne vinterknopper og modsatte, uligefinnede blade. Blomsterne, der er hvidliggrønne og sidder i store stande, er særkønnede og små, firetallige eller undertiden femtallige. Frugten er en flerfoldsfrugt bestående af 3–5 kapsler hver med et til to frø. Såvel blomster som blade og bark har en ret stærk og noget krydret duft, deraf navnet: *Evodia* = vellugt. De enkelte her nævnte arter kan kort beskrives som nedenfor.

E. Daniellii (BENN.) HEMSL. er et lille træ (se fig. 1) med rødbrune grene, der som unge er hårede og med store, blege lenticeller på andet års skud. De fannede blade har 7–9 småblade, der er ovale eller aflangt ovale, tilspidsede og med afrundet basis, de er kortstilkede eller næsten siddende, fint tandede i randen med lysgrøn, lidt håret underside. Den enkelte blomst er kortstilket, men blomsterne sidder i en stor, halvkærmformet top på 10–16 cm bredde (fig. 2).

E. hupehensis DODE skal kunne blive et lidt større træ (fig. 3). De unge skud er purpurbrune. Bladene har 7–9 småblade, der er aflangt ovale, afrundede eller kileformede ved grunden, helrandede eller med svagt bølget rand, bleggønne og glatte på undersiden, måske med undtagelse af midtribben; de er tydeligt stilkede. Blomsterne hvidlige, lidt stilkede, i en bredt pyramideformet top.

E. Henryi DODE er et mindre træ eller stor busk, der står *E. hupehensis* nær, men med hårede, unge grene. Bladene har 5–9 småblade med bølget rand. Blomsterstanden mindre, 5–6 cm bred.

E. velutina REHDER & WILSON er let kendelig på de fløjlsårede skud og blødhårede småblade, der er aflangt ovale til lancetformede, blomsterstanden stor, bredt hovedformet. Arten er hjemmehørende i Vest Kina.

Litteratur.

DODE: Bull. Soc. France LV. 705 (1908).

Mitt. d. Deutschen Dendr. Gesellschaft 1920 og 1927.

REHDER, ALFRED: Manual of cult. Trees and Shrubs (1947).